

ХАЙ БУДЕ ДИТИНСТВО ЩАСЛИВИМ!

(до Дня захисту дитини – 1 червня)

Методичні рекомендації: Дана розробка уроку – орієнтовна. Педагог може за необхідністю доповнити, або використати свої напрацювання.

Мета:

Розповісти учням про їхні права й свободи, визначені Конвенцією про права дитини; навчити правильно реалізовувати свої права; виховувати в учнів поважне ставлення до власної особистості та інших, формування правової компетентності школярів.

Завдання:

- навчити дітей самостійно працювати з текстом Конвенції ООН про права дитини;
- засвоїти такі поняття як «Декларація», «Конвенція», «Асамблея».

Форма проведення: розповідь з елементами довідок, повідомлень, бесіди, діалогу, проведення «Казкової правової вікторини», сюжетно-рольових ігор.

Місце проведення: навчальна кімната.

Тривалість: 45 хвилин.

Обладнання: Текст Конвенції про права дитини, Плакат «Календар правових дат», роздруковані пам'ятки «Знати потрібно дорослим і дітям», мультимедійна дошка, презентація «Знай свої права, дитино»,

План уроку:

- I. Сучасні діти – хто вони.
  1. Обдаровані діти.
  2. Проблемні діти.
  3. Діти війни.
  4. Діти-інваліди.
    - 4.1. основні принципи та цінності інклюзивної освіти
- II.. З чого все почалося?
- III. Практична частина (проведення рольових ігор, вікторин, сценок.
- IV. Підбиття підсумку уроку

I. Сучасні діти – хто вони.

Вчитель. Діти — це ніжний світанок людства. Вони народжуються з чистою, як ранкова роса, і світлою, як промінець сонечка, душею, і роблять перші кроки, дивляться у світ широко розкритими очима, пізнають його і все бачать вперше. Їм усе цікаво, усе захоплює, хвилює, вони переконані, що все те, що їх оточує, завжди таким було, що так і повинно бути. Саме так, а не інакше. Сучасна дитина, як і колишня — це всього лише дитина, тендітна, ніжна, безпосередня і світла, яка прийшла у цей безмежний, чарівний і складний світ для життя. Перед нею стоїть високе завдання — творити добро.

Часто дорослі люди про дітей кажуть, що сьогоднішні діти – не такі, як колись були. Цікаво те, що доросла частина населення в усі часи вважала своїх дітей «важкими», критикувала їх, боролася з їхнім стилем життя та ідеалами.

У 20-ті роки минулого століття дорослі називали молодих людей «полум'яною молоддю», боролися з їхньою розкутістю, яскравим одягом, захопленням саксофонною музикою та джазом.

У 50-ті роки старше покоління засуджувало вузькі брюки, твіст, а молодих людей називало «стилягами».

У 60-70-ті роки старше покоління боролася з короткими спідницями та захопленням молоді музикою «Бітлз», з довгим волоссям і брюками «кльош», які носила молодь. З'явилися електрогітари і ВІА (вокально-інструментальні ансамблі), пацифістські антивоєнні настрої, рок-н-ролл і новий стиль поведінки хіппі. У такий спосіб молодь протестувала проти війни, проти устрою суспільства, змістом якого були споживання й неможливість впливати на свою долю.

У 80-ті роки ХХ ст. предметом стурбованості старших поколінь стали стилі диско та брейк-данс. Тривогу викликала масовість молодіжних рухів і напрямів. Крім хіппі з'являються панки, металісти, рокери, важка рок-музика і масове захоплення західним стилем життя.

Зараз ці підлітки вирости, стали дорослими і є основними носіями нових демократичних цінностей, діячами ринкової економіки, вони мають власних дітей.

І про нас, сьогоднішніх дорослих, колись так казали. Сьогодні нам не легко, бо змінилося багато чого такого, до чого ми звикли; поламалися стереотипи і частина дорослого населення вибита з колії.

І все ж, які сьогоднішні діти? Що в них такого, що відрізняє від колишніх їхніх ровесників? На перший погляд – діти як діти. Нічого незвичайного. Чимось схожі й абсолютно різні. На яку не глянь — усміхнена, допитлива, привітна, жвава, весела, безпосередня і щира. Хіба не така, як десятки років тому? Наче нічого не змінилося, бо дитина завжди — сучасна. Адже живе у свій час і в своєму суспільстві.

А так як в нашому суспільстві змінилося багато всього, то, звичайно, змінилися і діти. Інформативний простір заповнений настільки, що стало важко орієнтуватися і дорослій освіченій людині. Тому сьогодні вимагає від кожного постійного навчання, вдосконалення своїх знань, мобільності, знаходження нових джерел, які б допомогли людині бути на передньому краї життя. У наш час діти ростуть дійсно дуже швидко - інформаційне століття бере своє. Зростання виражається не тільки у фізіологічній акселерації, але і в соціальному, духовному плані. На жаль, подібний прискорений розвиток не завжди йде на користь, і вчені всієї планети б'ють тривогу. Дані, зібрані вченими після обробки багатьох тисяч опитувань, свідчать про те, що дітей у віці від 7 до 11 років турбують виключно дорослі проблеми: матеріалізм, проблема самовираження, тривоги з приводу можливого краху кар'єри (!), і страх перед «великим світом» взагалі. Відзначимо, що сучасні діти більше хвилюються з приводу тероризму, екологічних проблем, фінансової кризи – і набагато менше їх хвилюють звичайні «дитячі» проблеми, наприклад друзі, школа, іспити.

Так, дійсно сьогоднішні діти знають набагато більше, ніж їхні ровесники десять-двадцять років тому. Інформація надходить до них по радіо і телебачення, через Інтернет. Вони чудово розбираються в сучасній побутовій техніці, люблять комп'ютер і вміють ним користуватися, мають безліч хитромудрих іграшок, в яких добре орієнтуються. Багато сьогоднішніх дітей вже з трьох-чотирьох років знають літери і вміють читати. А в шість років, коли йдуть до школи, то рідко яка дитина не знає букв чи не вміє рахувати. Та й мова у них багатша, ніж у їхніх ровесників у минулому, вони мають більший словниковий запас.

Сучасні діти – це акселерати, художні натури з високим рівнем уваги, мрійливості. Це люди прагматичні, з високим інтелектом. А високий інтелект - це гарантія того, що такою людиною важко маніпулювати. Однією з найважливіших характеристик їх інтелекту є його пластичність, гнучкість, здатність легко сприймати нову інформацію.

Сучасні діти мають досить високий рівень пам'яті, розвинене логічне мислення, високий рівень розвитку образного мислення.

Для сучасних старших школярів характерною є потреба в пізнанні самих себе, зумовлена передусім необхідністю повніше, раціональніше використати свої внутрішні можливості з метою реалізації тих підвищених вимог, які висувають до них школа та сім'я.

У сучасних дітей у юнацькому віці формуються деякі нові аспекти самосвідомості. Серед них найважливіше значення має самовизначення, тобто прагнення юнаків визначити своє місце в житті, у праці, у суспільстві.

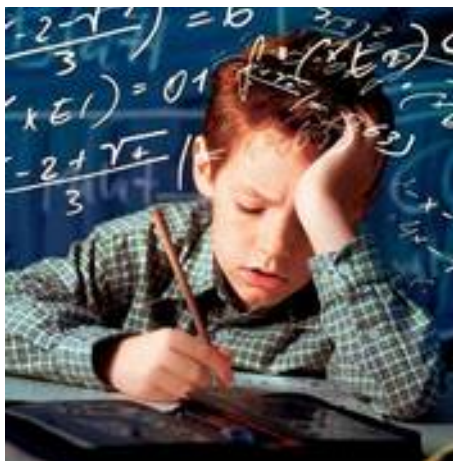
Це радує батьків і педагогів. Позиція сучасного підлітка також виражена у прагненні знайти своє місце в сім'ї, в подіях суспільства, реально оцінювати власні можливості, у прагненні пізнати складний світ людських взаємин, самого себе.

Нинішню молодь найбільше турбують проблеми забруднення навколишнього середовища. Найсерйознішими проблемами випускники називають наркотики, голод, загрозу атомної війни та звичайні війни.

Сучасні учні наполегливо шукають у своєму оточенні людей з активною життєвою позицією, відвертих у стосунках. Це період пошуку і створення власного «Я».

1. Обдаровані діти

Сьогодні в навчальні заклади приходять обдаровані діти. Більшість з них добре адаптуються в учнівському колективі, їм цікаво вчитися, вони чудово оволодівають всіма розділами навчальних програм. В них висока емоційно-вольова готовність до навчання, яка визначає уміння регулювати свою поведінку, пов'язану з напруженням, переживаннями. Психологічна і інтелектуальна готовність також висока. Маючи природні задатки, вони мають можливість розвивати їх, тому що нині створені навчальні заклади нового типу, загальноосвітні навчальні заклади, так і позашкільні, де вчать не тільки предметам згідно програми, а й дають дітям набагато більше, розвивають їхню творчість, здібності, естетичні смаки. Та чи легко обдарованій дитині сьогодні? Звичайно, ні. Обдаровані діти бувають дуже вразливими, до них треба особливий підхід, щоб дитина виростала, розвивалась, вчилась переборювати труднощі і долати певні бар'єри, ставала впевненою у своїх силах. Виникають певні труднощі і з однолітками, бо не все так просто. Бути першим, найкращим в усьому не завжди легко дитині, в якій ще несформована психіка. Тут, як ніде, потрібна велика увага педагога, наставника, батьків.

2. Проблемні діти

Але сьогодні у дітей є не тільки радощі і досягнення, але й печалі та труднощі, яких вони не повинні переживати, але переживають, бо складнощі лягли важким тягарем на дитячі плечі і ламають їх. І це теж сучасна дитина. Недарма ж кажуть, що побут визначає свідомість. Воно так і є. І сьогоднішня невлаштованість частини дорослих, втрата ідеалів, до яких повинна прагнути людина в житті, негативно впливає на дітей. Всім відомо, що найпершим вихователем дитини є мама і тато, сім'я і родина, то ж аморальна поведінка батьків у сім'ї, алкоголізм, наркоманія, пияцтво хоч одного з її членів, розбещеність, неробство — всі ці негативи боляче б'ють по дітях. І дитина часто голодна, холодна, відкинута і бита йде на вулицю, де й знаходить собі подібних. Яке життя у таких дітей, соціальних сиріт, важко уявити. Діти нікому не потрібні при живих батьках, непотрібні вони й державі. А інакше уже б давно знайшлося для них місце в теплих і затишних будинках, а не в підземних переходах, каналізаційних люках чи в підвалах будинків. І це у третьому

тисячолітті, в нашій країні, коли ще в козацькій державі — Україні всі діти вміли читати й писати, навіть сироти... Коли ще Ярослав Мудрий створював школи і залучав дівчаток і хлопчиків до науки. А сучасна дитина залишилась за бортом суспільства... Одинокa дитина.

Хіба може бути щось трагічніше, ніж одинокa, нікому непотрібна дитина? Чим сьогодні похвалимося перед майбутнім поколіннями ми?

Важко дітям і в тих сім'ях, де нема миру та ладу, де панує агресія, важка і напружена соціальна атмосфера. Бо агресивна, асоціальна поведінка копіюється так само успішно, як і здорова, альтруїстична. Тому часто вже у молодших класах трапляються агресивні, злі діти, які обов'язково виливають негатив на інших за допомогою кулаків. *Добро і зло — це два антиподи. Добро і зло для дитини — це те, чим була блискавка і усмішка сонця для первісної людини — таємничою і караючою десницею або благословенням (Януш Корчак).* Але чому дитина не хоче бути тим промінчиком сонця, що несе світло і тепло, не прагне бути доброю, чому вона йде до протилежного?

Сьогодні дуже помітна дезадаптація дітей, яка виражається в невмінні доволно регулювати свою поведінку, увагу, адекватно сприймати вимоги. Приходять дуже емоційні діти, що відзначаються високою чутливістю, збудливістю, неадекватністю переживань і реакцій. Сьогодні до навчальних закладів приходять багато гіперактивних дітей, з дефектом уваги — розгальмованих та й просто невихованих. Дивно, що до шести років на дитя ніхто не звертав уваги. А страшна байдужість батьків або опікунів затримує інтелектуальний, психічний і фізичний розвиток дитини. А скільки в дітей є психічних, інтелектуальних порушень — про це окрема мова. Небажані, непланові діти приречені на байдужість ще до народження. Яка доля чекає таку дитину? Що доброго дитя візьме від своїх батьків, які не помічають її, якщо вона завжди зайва... Тому якою виросте людина з дитини, головним чином залежить від того, яким було виховання і розвиток її до п'яти років. Якщо до п'яти років дитину не виховали, як слід, потім доведеться — перевиховувати. І часто у позашкільному закладі керівник займається перевихованням частини дітей, прищепленням їм тих цінностей, про які вони мали дуже викривлену уяву і не тільки на них ніколи не спирались, але й не чули. Є діти, до яких легковажно ставляться батьки, з них виростають халатні, необов'язкові особистості, в душі яких як бур'ян виростає байдужість до всього світу. А ще в позашкільний навчальний заклад приходять діти, у вихованні яких домінувала вседозволеність, надмірна опіка, розбещеність, надмірне захвалювання, а це завжди негативно впливає на дитину, бо вона починає про себе думати, як про виняткову, надзвичайну, якій усе дозволено. Але ж дитина — це не ялинкова прикраса, яку можна обгорнути ватою, щоб вона не побилася. Дитина — не іграшка і вона буде битися і не раз, буде спотикатися на каміння, яке поставить під ноги їй життя. Дитина повинна пройти через усе це, щоб загартувати характер і зрозуміти, що життя складне, з труднощами, які треба переборювати, а не ховатися від них. Це теж сучасні, хоча і проблемні діти.

3. Діти війни

Дитинство обпалене війною... Війна прийшла, коли вони спали. Вони зустрілися з нею, гуляючи в шкільному дворі або граючи у футбол. Вона підло вдарила по них, коли вони рятувалися від неї в підвалах, що імітували бомбосховища. І навіть тепер, коли вони виїхали з територій де відбуваються військові дії, війна продовжує залишатися з ними. Дітей зони АТО вона більше не відпустить ніколи.

Всі пам'ятають дітей, які грали в футбол на шкільному полі, коли почався обстріл Донецька. Деякі з них загинули, інші були поранені, і зараз їм надається допомога. Інший випадок - діти під час обстрілу знаходилися в будинку, і поки вони бігли в підвал, отримали серйозні поранення. Їх теж зараз рятують лікарі. Третій приклад - після обстрілу Донецька діти з дитячого будинку сімейного типу побачили у своєму городі снаряди, злякалися, що вони можуть завдати шкоди комусь із членів їхньої сім'ї, і почали їх самостійно прибирати. Снаряди вибухнули прямо в їх

руках. На щастя, всі троє маленьких рятувальників вижили, але отримали важкі травми. В цілому, кожна дитина, яка хоча б недовго пожила в умовах воєнних дій, потребує серйозної допомоги. Напевно, той, хто не переніс цього сам, не уявляє, що відчувають зараз діти зони АТО. Вони пережили (а деякі ще продовжують переживати) найстрашніші хвилини, вони бачили, як гинуть їхні рідні, знайомі, друзі. За прикладами далеко ходити не треба – змучене Дебальцеве, Краматорськ, Авдіївка, Горлівка, Дебальцево... Діти цих міст знаходяться в шоці, тому що вони (навіть якщо не постраждали самі і вся сім'я жива) побачили весь жах того, що там відбувається – летять снаряди, вибухають і горять будинки, фрагменти тіл на вулицях. Вони не можуть спати і їсти, вони не можуть навіть говорити. І якщо фізичні рани можна залікувати швидко, з душевними все відбуватиметься дуже повільно, тому що навіть дорослі не завжди знаходять в собі сили впоратися з ними. Що вже тут говорити про дітей ...

4. Діти-інваліди

Рівень цивілізованості будь якої соціальної держави визначається ставленням до найменш захищених та найбільш вразливих її членів, які потребують соціального захисту, у першу чергу до дітей інвалідів. За останні десятиліття в Україні, як і в усьому світі, внаслідок багатьох чинників збільшилась кількість дітей інвалідів, які потребують посиленої уваги з боку держави. В даний час в Україні налічується понад 150 тис. дітей з особливими потребами. Поняття «діти з особливими потребами» має широкий зміст і включає в себе всі категорії фізичних, психічних та психологічних порушень у розвитку дитини.

Як допомогти дитині, що має порушення та, яка опинившись у загальноосвітній школі, стикається з безліччю проблемних ситуацій та власною неспроможністю. Можна зрозуміти батьків, які віддають перевагу загальноосвітній школі, а не спеціалізованому закладу для подальшого навчання та соціалізації дитини, бо вони піклуються про збереження статусу «нормальності» для своєї дитини. Правильність внутрішнього інтуїтивного рішення батьків таких дітей, стосовно подальшої

соціалізації підтверджується ідеями Інклюзивної освіти, які останнім часом поширюються та осмислюються на державному рівні та в освітньому просторі. У розвинених країнах інваліди мають не лише право, а й можливість вчитися у школах разом зі здоровими дітьми. Така форма освіти називається інклюзивною (від англ. «інклюд», включення). Для інвалідів пристосований громадський транспорт, будинки обладнані так, щоб людина на візку могла легко заїхати до аптеки, книгарні чи кінотеатру

Як свідчать дослідження, близько 80 відсотків дітей з фізичними, психічними, розумовими обмеженнями проживають в сім'ях. Труднощі, з якими вони стикаються, пов'язані з необхідністю догляду за дитиною, високими витратами на її лікування, оздоровлення, придбання засобів корекції. Внаслідок цього у більшості сімей формується нездоровий психологічний клімат, спричинений низькими доходами батьків, що не забезпечують належне утримання дітей-інвалідів.

Важливим життєвим фактором для кожної дитини є інформування про особисті права, які допомагають підліткам в подальшому житті. Від незнання своїх прав,

діти з особливими потребами відчують себе не досить впевнено в повсякденному житті.

На жаль, до сьогодні існує тенденція розглядати інвалідність як вирок вважається, що раз так склалася доля, людина не може розраховувати на повноцінний розвиток із суто медичних причин. Звідси нібито логічний, але нелюдський висновок: інвалідам не потрібно створювати умови для розвитку, активної суспільної діяльності, освіти. Їм треба дати пенсію (виходячи з можливостей нашої країни, досить невелику) та медичну допомогу. А далі діти-інваліди — це проблема їхніх батьків, персоналу інтернатів та Пенсійного фонду. Отже, інвалідність призводить до обмеження життєдіяльності людини, її соціальної дезадаптації, обмеження здатності до самообслуговування, пересування, орієнтації, контролю за своєю поведінкою, спілкування, майбутньої трудової діяльності внаслідок відхилень у фізичному та психічному розвитку. Система навчання цих дітей не досконала.

4.1. Основні принципи та цінності інклюзивної освіти

Інклюзивна освіта – цінності:

- це визнання того, що всі діти можуть навчатися;
- це робота зі всіма дітьми, незалежно від їх віку, національності, мови, походження, особливостей розвитку;
- це вдосконалення освітніх структур, систем і методик для забезпечення потреб всіх дітей;
- це частина великої стратегії по створенню інклюзивного суспільства;
- це динамічний процес, який знаходиться постійно в розвитку.

Інклюзивна освіта базується на таких принципах

- цінність людини не залежить від її здібностей і досягнень;
- кожна людина здатна відчувати і думати;
- кожна людина має право на спілкування і на те, щоб бути почутою;
- адаптація системи до потреб дитини, а не навпаки;
- справжня освіта може здійснюватися тільки в контексті реальних взаємостосунків;
- всі люди потребують підтримки і дружби ровесників;
- задоволення індивідуальних освітніх потреб кожної дитини;
- визнання спроможності до навчання кожної дитини та, відповідно, необхідність створення суспільством відповідних для цього умов;
- залучення батьків до навчального процесу дітей як рівноправних партнерів та перших вчителів своїх дітей;
- командний підхід у навчанні та вихованні дітей, що передбачає залучення педагогів, батьків та спеціалістів;
- складність завдань повинна відповідати здібностям дитини;
- рівний доступ до навчання у загальноосвітніх закладах та отримання якісної освіти кожною дитиною;
- подолання потенційних бар'єрів в навчанні.

Інклюзивна освіта є підходом, який допомагає адаптувати освітню програму та навчальне середовище до потреб учнів, які відрізняються своїми навчальними можливостями.

Переваги інклюзивної освіти:

Для дітей з особливими потребами:

- завдяки цілеспрямованому спілкуванню з однолітками поліпшується когнітивний, моторний, мовний, соціальний та емоційний розвиток дітей;
- ровесники відіграють роль моделей для дітей з особливими освітніми потребами;
- оволодіння новими вміннями та навичками відбувається функціонально;
- навчання проводиться з орієнтацією на сильні якості, здібності та інтереси дітей;
- у дітей є можливості для налагодження дружніх стосунків зі здоровими ровесниками й участі у громадському житті.

Для інших дітей:

- діти вчаться природно сприймати і толерантно ставитися до людських відмінностей;
- діти вчаться налагоджувати й підтримувати дружні стосунки з людьми, які відрізняються від них;
- діти вчаться співробітництву;
- діти вчаться поводитися нестандартно, бути винахідливими, а також співчувати іншим.

Для педагогів та фахівців:

- вчителі інклюзивних класів краще розуміють індивідуальні особливості учнів;
- вчителі оволодівають різноманітними педагогічними методиками, що дає їм змогу ефективно сприяти розвитку дітей з урахуванням їхньої індивідуальності;
- спеціалісти (медики, педагоги спеціального профілю, інші фахівці) починають сприймати дітей більш цілісно, а також вчаться дивитися на життєві ситуації очима дітей.

II. З чого все почалося?

Вчитель.. У мене на столі є чудова скринька, у ній зараз – найцінніший скарб нашої планети Земля. Я вас заінтригувала, хочете дізнатися що тут таке? Хто з вас хоче побачити, може зазирнути, але поки що не розказувати, кого там побачить (самого, а не що). Так кого ж ви побачили в чарівній скриньці? (Відповіді дітей).

Так все вірно. Ви побачили там себе, оскільки на дні було дзеркальце. У дзеркалі ви побачили себе – людину, найголовніший скарб нашої планети. Кожен із вас — неповторна особистість, цілий Всесвіт, і він унікальний, тому що ніколи і ніде не може повторитися. Але пройшло не одне тисячоліття, поки людство усвідомило неповторність кожного і ухвалило закони, які оберігають людину, її життя й індивідуальність. Отже, з чого все почалося? Давним-давно, ще в стародавні часи, у людей була необхідність відстоювати свої права. Спочатку це робили силою. Слабка людина не мала жодних прав, якщо в неї не було сильного покровителя, який бажав би допомогти їй у вирішенні суперечок. Тривалий час діяв неписаний закон: «Хто сильніший, той правий». Але коли виникли перші держави, правителі яких прагнули встановити загальний справедливий порядок і норми життя для всіх громадян, у людське суспільство прийшов новий закон права. Тепер держава ставала на захист і сильного, і слабого. Головним критерієм права стала справедливість. а не сила.

Минали століття. Деякі держави розросталися, процвітали, а були такі, що гинули. Чому? Як свідчить історія, правителі й уряд не завжди піклувалися про свій народ. Так, оголошуючи сусідній країні війну чи приймаючи яке-небудь політичне рішення, правитель прагнув задовольнити лише свої інтереси й зовсім не замислювався над долею простих людей. Отже, людству потрібно було щось вирішити, знайти такого захисника, який міг би примусити державу поступитися своїми інтересами заради інтересів своїх громадян і постійно піклуватися про них.

Місію такого захисника взяла на себе міжнародна організація об'єднаних націй – ООН. До неї входить більше, ніж 150 країн світу. Вона утворена в 1945 році. Це організація, яка приймає міжнародні закони за згодою держав і намагається контролювати їх дотримання, стежити за безпекою у світі і не допускати війни. Її мета – вирішення будь-яких конфліктів та суперечок між країнами **не воєнним, а мирним шляхом** за столом переговорів. Одним із її засновників була й Україна. А в 1948 році держави, що увійшли до ООН, підписали Загальну декларацію прав людини — документ, у якому вони пообіцяли одна одній і своїм народам забезпечити громадянські права й свободи, рівність усіх перед законом, особисту недоторканність, свободу совісті, можливість дотримуватися своєї релігії й багато іншого. Ведучий. Загальна декларація прав людини – важливий і корисний документ. Але в ньому говориться про людей загалом — і жодного слова про дітей. Але ж діти потребують особливої уваги й захисту з боку держави.

Саме тому в 1989 році ООН прийняла окремий документ під назвою «Конвенція про права дитини». Конвенція – це міжнародна угода. У ній держави беруть зобов'язання дотримуватися прав кожної дитини. І наша держава також підписалася

під цим документом, а отже, пообіцяла світові піклуватися про своїх маленьких громадян. Здавалося б, для чого це дитині, від чого і від кого треба захищати малюків? Статистика стверджує, що на планеті щоденно 80 тис. дітей помирають з голоду в найбідніших країнах Азії, Африки, Латинської Америки; 40 тис. — від нестачі ліків і медичної допомоги. Дітей підстерігає неписьменність, непосильна й багатогодинна робота заради шматка хліба, різні хвороби, нещасні випадки, грубість дорослих, а часом — і жорстокість батьків. Зараз на сході України – надзвичайно критична ситуація

Луганська область. Первомайськ, вересень 2014 року.

На фото – дитина вилазить з великої воронки.

У Дебальцевому з прилеглими невеликими населеними пунктами залишається не більше 1 тисячі дітей, в Красногорівці – не більше 300, у Мар'їнці – близько 200, в. Авдіївці – біля 600. У Вуглегірську – близько 150 дітей. Станиця Луганська – близько 1 тисячі дітей. Кримське (яке на даний час прострілюється) – від 10 до 20 дітей. Яка доля тих дітей які знаходяться на непідконтрольній Україні території?

Наша держава дбає про дітей, але і в нашій країні є випадки, коли порушуються права дитини. Є ще багато проблем і, можливо, частину їх зможете вирішити ви, коли станете дорослими. Ви ще дуже юні, але повинні знати й розуміти проголошені в Конвенції права, брати активну участь у їх втіленні в життя.. Принципи декларації прав дитини передбачають: дитина повинна мати право на ім'я, громадянство, користуватися всіма благами соціального забезпечення, вона має бути захищена від усіх форм жорстокості та експлуатації. Документ, який, до речі, в Україні набув чинності з вересня 1991 року, наголошує, що діти повинні виховуватись в дусі взаєморозуміння, дружби між народами, миру та братерства. Глибоким змістом наповнені рядки Декларації про обов'язки людства надавати дітям все найкраще для їхнього духовного і фізичного вдосконалення, про гарантії використання їх здібностей на благо суспільства.

Декларація – це латинське слово, що у перекладі означає заява, оголошення.

Конвенція – теж латинське слово. Це угода, міжнародний договір з певних питань.

Асамблея – загальні збори членів якої – не будь міжнародної організації.

Сьогоднішні діти – це майбутні дорослі XXI століття, і наше завдання допомогти вам засвоїти соціально-правові принципи, які закріплені в Конвенції ООН про права дитини.

1-й учень.

Найбільше я хочу,
Щоб мир був на світі,
Як небо - у зорях,
А сад наш - у цвіті.

2-й учень.

Найбільше я хочу,
Щоб сонце щоранку
Зі мною віталось,
Присівши на ґанку.

3-й учень.

Найбільше я хочу,
Щоб рідна матуся

Всміхнулась мені,
Коли я усміхнуся.

III. Практична частина (проведення рольових ігор, вікторин, сценок).

Вчитель. Давайте проведемо «Казкову правову вікторину» і на прикладі героїв відомих вам казок спробуємо роз'яснити статті Конвенції про права дитини.

«Казкова правова вікторина»

(Для учнів 4-5 класів)

Вчитель по черзі описує негативні ситуації, у які потрапив той чи інший казковий герой, і розглядаються конкретні ситуації порушення прав дитини на прикладі літературних героїв.

Учні мають визначити, яке право, визначене Конвенцією про права дитини, було порушено стосовно цього героя).

Ситуація 1.

Мачуха з ранку до вечора примушує Попелюшку працювати. Бідній дівчинці заборонено брати участь в іграх та забавах сестер.

Питання: Яке право порушено стосовно Попелюшки?

Відповідь: Право дитини на відпочинок і розваги, право брати участь у розважальних заходах, що відповідають їхньому віку.

Ситуація 2.

Ідучи дорогою через ліс до хворої бабусі, Червона Шапочка зустріла Вовка, який сказав, що він чуйний, добрий, що також хоче провідати хвору бабусю. Вона повірила. Вони вирішили позмагатися: пішли різними дорогами, хто швидше дістанеться місця. Але Вовк випередив її, обманом вдерся до хати, з'їв бабусю, а потім і Червону Шапочку.

Питання: Які права дитини порушив Вовк? Чи потрібно спілкуватися з незнайомими людьми?

Відповідь: Вовк порушив головне право дитини – право на життя, також незаконно ввірвався до чужої оселі.

Ситуація 3

Опікун Гаррі Поттера перехоплює і читає листи, що надходять хлопчику зі школи чарівників.

Питання: Яке право Гаррі порушено?

Відповідь: Право на приватне життя, недоторканність житла й таємницю кореспонденції.

Ситуація 4

Мауглі не вміє говорити людською мовою — лише видавати незрозумілі для людей звірячі звуки.

Питання Чи мають право люди, що знайшли Мауглі в лісі, замкнути його у клітці та поводитися з ним, як із твариною? Які права хлопчика порушено?

Відповідь: Ні в якому разі. Мауглі може бути визнаний неповноцінною дитиною, і в цьому випадку згідно з Конвенцією йому мають забезпечити гідні умови зростання і виховання. Крім того, Конвенцією суворо заборонене будь-яке жорстоке поводження з дитиною, поводження, що принижує її гідність та шкодить фізичному й психічному здоров'ю.

«Чи знаєте ви...»

(вікторина для учнів 7-8 класів)

1. Як називається основний документ громадянина ? /паспорт/
2. Який закон вважається головним законом країни ? /Конституція/
3. Що являє собою добровільне об'єднання громадян країни за певними політичними поглядами ? /партія/
4. Як називають осіб, які не досягли 18-річного віку ? /неповнолітні/
5. Він може бути цивільним, адміністративним, кримінальним, що це ? /кодекс/
6. Як називають захисника у суді ? /адвокат/
7. Як називають людину, що бачила злочин ? /свідок/
8. Якого птаха бояться злочинці України ? /"Беркут"/
9. Який документ потрібний для проведення арешту чи обшуку ? /ордер/
10. Як називається примусове затримання особи співробітниками правоохоронних служб ? /арешт/
11. Як називається державний озброєний орган виконавчої влади, який захищає життя, здоров'я і права громадян ? /міліція/

«Знаємо свої права»

(тестові запитання. З трьох запропонованих відповідей обрати вірну.

Запитання за Конвенцією ООН про права дитини)

1. Згідно ст.1 Конвенції ООН про права дитини, до якого віку ми вважаємося дітьми?
- до 16;
- до 21;

- до 18 (якщо за законом, застосованим до цієї дитини, вона не досягає повноліття раніше)

2. Згідно ст. 8 Конвенції ООН про права дитини, хто несе основну відповідальність за розвиток дитини, за створення умов для її всебічного розвитку?

- школа;
- батьки;
- вулиця

3. Згідно ст. 7 Конвенції ООН про права дитини, кожна дитина після народження і з моменту народження має право на:

- окреме житло;
- ім'я;
- свідоцтво про народження

4. Ст. 13 Конвенції ООН про права дитини декларує, що кожна дитина має право вільно висловлювати свою думку; це право включає свободу шукати, одержувати і передавати

- чутки;
- плітки;
- інформацію

5. Ст. 6 Конвенції ООН про права дитини декларує право на

- життя;
- воду;
- повітря

6. Ст. 28 Конвенції ООН про права дитини декларує право на

- безкоштовне лікування;
- отримання домашніх тварин;
- освіти

7. Яка стаття Конвенції ООН про права дитини декларує право на відпочинок і дозвілля?

- 33;
- 32;
- 31

8. Яка стаття Конвенції ООН про права дитини декларує, права на особисте життя, сімейне життя, недоторканість житла, або таємницю кореспонденції?

- 16;
- 15;
- 14.

Вчитель. «Я маю право!», «Чому ви порушуєте мої права?» – ці слова, на жаль, часто використовує людина в ситуаціях, коли сама не права. Зазвичай заява про особисті права є виправданням пасивності, лінощів, прагненням отримати щось, нічого не даючи натомість. І зараз, друзі, перед вами будуть розіграні ситуації, у яких діти недоречно заявляють про свої права. Ваше завдання – визначити, чому той чи інший герой не правий. Що б ви на місці дорослого відповіли йому? А можливо, він усе ж таки правий у своїх вимогах?

Сценка «Моя власна думка»

(дійові особи:

- вчитель (роль вчителя може виконувати, як сам вчитель так і учень)
- учень)

Вчитель (звертається до учня). Скажи, будь ласка, чому ти неготовий до уроку?

Учень. Я вирішив зовсім не відвідувати ваші уроки математики. Вони мені не цікаві, до того ж я збираюся після школи вступати до гуманітарного ВНЗ.

Вчитель. Але скільки програму з математики ти маєш вивчати.

Учень. У такому випадку я вимагаю, щоб мене навчав інший учитель. Ви — занадто суворі, хоча самі, на мою думку, не дуже добре знаєте предмет, який викладаєте.

Вчитель. Ти поводишся зневажливо й дуже грубо. Я змушена викликати твоїх батьків.

Учень. Це не грубість, а моя думка. Я маю право вільно висловлювати свої погляди з будь-яких питань, що стосуються мене.

Вчитель Звичайно, ми добре розуміємо, як неприємно, коли твоїх батьків викликають до школи. І, звичайно, ми вільні у висловлюванні власних думок. Проте закон у цьому випадку на боці вчителя. Подумайте, чого не можна припускатися, заявляючи про свої права?

(Відповіді учнів).

Вчитель Дійсно, Конвенція визнає за дитиною право вільно висловлювати власні думки, але це право обмежується в деяких випадках. Зокрема, якщо висловлювання власної думки завдає шкоди репутації та гідності іншої особи).

IV. Підбиття підсумку уроку.

Вчитель Отже, давайте підсумуємо сьогоднішнє заняття.

У кожного з нас є права, і ми повинні добре знати їх, щоб захистити себе, якщо хтось хоче нас образити. Але слід знати не лише свої права, але й обов'язки. Прагнучи відстояти свою свободу, не утискайте свободу інших.

1-й учень

Ні, не згине Україна
У печальній долі.
Ми віродим землю предків
Для кращої долі.
Розбудуєм, уквітчаєм Україну гідно,
Чим пишається кохана,
Примножимо плідно.
Ні не згине Україна,
Віродиться мила.
Свій народ вона до щастя
Піднесе на крилах!

2-й учень Незабаром нам відповідати за життя нашої країни. Адже не дарма говориться: «Держава будується не в майбутньому, вона будується сьогодні». Ми своїми знаннями, своєю працею маємо доводити свою любов до держави. Ми зробимо все гідно, адже (всі разом): «МИ — громадяни України».

***Любіть Україну, любіть свій край, бережіть його, плачайте.
Нема життя без України, бо Україна — це мати, яку не обирають, як і долю,
бо Україна - це пісня, яка вічна на цій землі.***

